

# ברכת פירות שנתבשלו או נטחנו

## קטעים מגמרא ושוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

### ברכות לו, א

קמחא דחיטי רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ורב נחמן אמר שהכל נהיה בדברו, אי"ל רבא לרב נחמן לא תפלוג עליה דרב יהודה דר' יוחנן ושמואל קיימי כוותיה, דאמר רב יהודה אמר שמואל וכן אי"ר יצחק אי"ר יוחנן שמן זית מברכין עליו בורא פרי העץ אלמא אע"ג דאשתני במלתיה קאי, הי"נ אע"ג דאשתני במלתיה קאי, מי דמי התם לית ליה עלויא אחרינא הכא אית ליה עלויא אחרינא בפת.

### תוס' שם ד"ה קמחא דחיטי

נראה דלא מיירי בקמחא ממש, דאם כן לא שייכא ביה ברכה דבורא פרי האדמה, אלא מיירי בקמחא שקורין אישקלא"טיר או בקמח שעושין משבולת שועל שמייבשין בתנור.

### ברכות לח, א

תמרי ועבדינהו תרימא (כל דבר הכתוש קצת ואינו מרוסק, רש"י) מברכין עלוייהו בורא פרי העץ, מאי טעמא במלתייהו קיימי כדמעיקרא.

### שוע"ר סי' רב

יז ולסברא האחרונה מה שמברכים על פת קטניות שהכל נהיה בדברו אף על פי שאין לה עליו אחר זה מפני שהפת נשתנה ויצא מתורת פרי לגמרי יותר משינוי קמח או פירות הנימוחים או הנטחנים והנכתשים ביותר.

כ קנים המתוקים שסוחטין אותן ומבשלים מימיהם עד שנקפאות וידמו למלח (שקורין צוק"ר), וכן המוצץ אותן, יש אומרים שמברך שהכל נהיה בדברו כעל שאר מי פירות, ויש אומרים שאינן דומין לשאר מי פירות הואיל ואין הקנים ראויים לאכילה ואין נוטעין אותם אלא בשביל מימיהם זהו פריים ומברכים עליהם בורא פרי העץ, וספק ברכות להקל בדיעבד, אבל לכתחילה יברך שהכל לצאת לדברי הכל.

### סדר ברכת הנהנין פ"ו

(י) כל הפירות בין פירות העץ בין פירות האדמה שטובים חיין ומבושלים מברכין עליהם ברכתם בין חיין בין מבושלים ואפילו אם דרך אכילתם היא כשהם חיין מפני שאין דרך רוב העולם לבשלם לא נשתנית ברכתם בשביל שבשלים, שמכיון שהגיעו לכלל פרי כשהם חיין אין הבישול מבטל תורת פרי מהם. והוא שלא נשתנה טעמם לגריעותא מחמת הבישול שטובים מבושלים כמו חיין, אבל אם הם טובים חיין יותר ממבושלים, כיון שעל ידי הבישול נשתנה לגריעותא מברכים עליהם שהכל כשהם מבושלים.

ואם חזר וטגנם בדבש ונשתבחו מברך ברכה המיוחדת להם בורא פרי האדמה או בורא פרי העץ, ואין צריך לומר אם מתחלה טגנם בדבש או בשלם עם בשר ונשתבחו, או שלא נגרעו על כל פנים מבעודם חיין.

(יא) אבל פירות שדרך אכילתם היא לאכלם מבושלים מפני שהן טובים מבושלים יותר מחיין, אף על פי שהם טובים וראויים לאכילה גם כשהן חיין, רק שאין רגילין רוב בני אדם לאכלן חיין אלא לבשולן תחלה מחמת שהם טובים יותר כשהם מבושלים, מברכין עליהם כשהן חיין שהכל נהיה בדברו ולאחר הבישול מברכין ברכתם הראויה להם, כגון מיני לפתות שקורין (ריב"ן ומערי"ן) שדרך אכילתם היא לאכלם מבושלים מברך עליהם בורא פרי האדמה כשהם מבושלים, אבל כשהן חיין מברך עליהם שהכל נהיה בדברו.

(יב) אבל אם דרך רוב בני אדם לאכלם גם כשהן חיין כמו מיני ירקות וקטניות אפילו טובים מבושלים יותר מחיין מברך עליהם בורא פרי האדמה בין חיין בין מבושלים, ואפילו מיני ירקות שאין דרך רוב בני אדם לאכלם חיין אלא עם פת או דבר אחר כגון בצלים וכיוצא בהם, מברך עליהם בורא פרי האדמה כשהן חיין.

אבל בצלים מבושלים מברך עליהם שהכל נהיה בדברו, כיון שמתקלקלין כשמבשלין אותם בפני עצמם, ואפילו נתבשלו עם בשר ונשתבחו, לפי שהבשר או התבשיל שמשביחן הוא העיקר, הואיל ובישולם עם בשר ותבשיל הוא כדי שיתנו הם טעמן בבשר ותבשיל ולא הבשר והתבשיל בהם.

## סדר ברכת הנהנין פ"ז

(כב) תמרים שמיעכם ביד והוציא גרעיניהם ועשה מהם עיסה וכן כל כיוצא בהם משאר פירות, אף על פי שאין דרכם בכך לא נשתנית ברכתם ומברך עליהם בורא פרי העץ, הואיל ולא נשתנה תארום לגמרי, ואינן דומין לחיטים שנטחנו ברחיים, שאף שלא נטחנו דק דק כקמח גמור אלא יש בהן טעם חטים וראוין לאכילה קצת חיון אף על פי כן אין מברכין עליהן בורא פרי האדמה אלא שהכל נהיה בדברו (וכן כיוצא בהן בשל קטניות אפילו מבושלים) (שקורין גרויפיי"ן של מלך), לפי שנשתנה תאר החיטים לגמרי בטחינתם אף על פי שלא נטחנו דק דק כקמח גמור, מה שאין כן בתמרים וכיוצא בהם שנתמעכו עדיין תאר פרי עליהם.

אבל אגוז שכתשו ביותר עד שאינו ניכר במהותו ותוארו וכן שומשמין שטחן היטב מברך עליהם שהכל נהיה בדברו הואיל ואין דרכם בכך. אבל דבר שדרכו בכך כגון זנגביל ובשמים שחוקים ומעורבים עם צוקער או מרוקחים בדבש לא נשתנית ברכתם וכן ורדים וכיוצא בהם מפירות שדרך אכילתן הוא לחתכם דק דק ולטגנם מברך עליהם ברכתם אפילו כתושים ביותר עד שאין ניכר תארום כלל לפי שגם זה הוא דרך אכילתן.

(כג) וכן פירות מבושלים או מטוגנים שנמוחו על ידי הבישול כגון גודגניות מטוגנים שקורין (פאווידלי"א) ונשתנה מהותם ותארום הואיל ואין זו דרך אכילתם מברך עליהם שהכל נהיה בדברו. אבל אם לא נמוחו לגמרי בבישולם רק שנתרסקו ונתמעכו ועדיין ממשן קיים וניכר מהותם ותארום לא נשתנית ברכתם אף על פי שאין זו דרך אכילתם.

(כד) ויש אומרים שאפילו פירות שנימוחו לגמרי בבישול או שנכתשו ביותר עד שאין מהותם ותוארום ניכר כלל לא נשתנית ברכתם בין חיון בין מבושלים אם לא נשתנו לגריעותא ואף על פי שאין דרך אכילתם בכך.

ואין דומין לחטים שלא נטחנו דק דק כקמח גמור אלא יש בהם טעם חטים וממשם ואף על פי כן מברכים עליהם שהכל נהיה בדברו לפי שהחטים יש להם עילוי אחר לעשות מהן פת לפיכך מאחר שנשתנו מברייתם על ידי טחינה ולא הגיעו בשינוי זה למעלתם האחרונה שהיא מעלת הפת הרי שינויים זה מוציאן ומורידן מתורת פרי שהיתה עליהם קודם שנשתנו אבל פירות שאין עושין מהם פת אין שינויים זה שעל ידי כתישה או מיחוי הבישול מוציאם מתורת פרי אלא אם כן נשתנו לגריעותא בטעמם על ידי בישול כמו שנתבאר (בפ"ו).

אבל מיני קטניות הואיל ודרך לעשות מהן פת לפעמים הרי שנויים מברייתם בטחינתם מוציאם מתורת פרי ואפילו על ידי קצת טחינה או כתישה במכתשת כנהוג בדוחן וכיוצא בו ממיני קטניות שעושין מהם דייסא (שקורין קאש"ע מגרויפיי"ן) (אבל לסברא הראשונה אפשר שבכתישה או טחינה מועטת לא נשתנית ברכתם ויש לברך על דייסא זו בורא פרי האדמה מאחר שזו היא דרך אכילתה).

ולענין הלכה ספק ברכות להקל בדיעבד אבל לכתחלה מברך שהכל לצאת לדברי הכל.